

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Europejski Fundusz Obrony”

[COM(2018) 476 final]

(2019/C 110/15)

Sprawozdawca: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**

Współsprawozdawca: **Eric BRUNE**

Wniosek o konsultację	Parlament Europejski, 2.7.2018 Rada, 4.7.2018
Decyzja Prezydium	10.7.2018
Podstawa prawna	Art. 173 akapit trzeci i art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Organ odpowiedzialny	Komisja Konsultacyjna ds. Przemian w Przemysle (CCMI)
Data przyjęcia przez komisję CCMI	22.11.2018
Data przyjęcia na sesji plenarnej	12.12.2018
Sesja plenarna nr	539
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	200/1/6

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES uważa, że niezmiernie ważne jest, by globalną strategię UE i plan realizacji strategii w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony realizowano konsekwentnie i zgodnie z postanowieniami wspólnej deklaracji UE-NATO z lipca 2016 r. oraz w oparciu o zasadę bezpieczeństwa zbiorowego ONZ.

1.2. Od 2017 r. EKES popiera utworzenie Europejskiej Unii Obrony i wspiera europejski plan działań w sektorze obrony, obejmujący utworzenie wspólnego Europejskiego Funduszu Obronnego. Sądzymy, że takie umocnienie europejskiej obronności nie ma osłabić, lecz raczej wzmocnić NATO i stosunki transatlantyckie.

1.3. EKES zdecydowanie popiera wniosek dotyczący rozporządzenia ustanawiającego Europejski Fundusz Obrony na podstawie WRF na lata 2021–2027 opublikowany przez Komisję w dniu 13 czerwca 2018 r.

1.4. EKES apeluje o dokonanie istotnego postępu jakościowego w europejskiej współpracy obronnej, jako że ograniczona współpraca między państwami członkowskimi w zakresie obronności owocuje powielaniem działań i powoduje utrzymywanie się dużego rozproszenia przemysłu obronnego. Brak integracji rynku po stronie popytu nie pobudza do transnarodowej współpracy między przedsiębiorstwami oraz dalszej integracji przemysłu. To powoduje nieefektywną alokację zasobów, nakładanie się potencjału przemysłowego, luki technologiczne i brak nowych programów, zwłaszcza opartych na współpracy.

1.5. EKES popiera dążenie do strategicznej autonomii i opracowania kluczowych technologii w najważniejszych obszarach oraz budowania zdolności strategicznych. Cel ten jest ściśle związany z koniecznością prawidłowej oceny i koordynacji, by zagwarantować, że te technologie są doskonałe, utrzymywane i produkowane na poziomie europejskim, co umożliwi UE podejmowanie decyzji i w razie konieczności niezależne działanie.

1.6. EKES stwierdza, że niezbędnym warunkiem rozwoju wspólnych zdolności obronnych jest wzmocnienie technologiczno-przemysłowej bazy obrony europejskiej.

1.7. EKES podkreśla, że Unia Europejska musi dążyć do utrzymania, odnowy i rozwoju wysoko wykwalifikowanej siły roboczej oraz zapewnienia pracowników o takich umiejętnościach.

1.8. EKES proponuje, by Unia Europejska nasiliła starania na rzecz harmonizacji przepisów eksportowych w swych ramach.

1.9. EKES zdecydowanie zgadza się, że należy poświęcić szczególną uwagę MŚP, także przedsiębiorstwom typu start-up, w tym w obszarze badań i rozwoju do celów obrony.

1.10. Zdaniem EKES-u budżet UE na wspieranie działań związanych z obronnością nie powinien zastępować krajowych wydatków na obronność ani stanowić ich substytutu, lecz powinien pobudzać i przyspieszać większą i lepszą współpracę w dziedzinie obronności. Podobnie, budżet UE na badania w zakresie obrony nie powinien być przydzielany kosztem cywilnych badań naukowych w innych sektorach. Nawet jeśli decyzje w zakresie inwestycji w obronność oraz programów rozwoju obrony pozostają w gestii państw członkowskich, Europejski Fundusz Obrony może przynieść wartość dodaną UE przez zachęcanie do wspólnych badań i rozwoju produktów i technologii w dziedzinie obrony.

1.11. EKES jest głęboko przekonany, że bardziej zharmonizowana i usprawniona europejska polityka obronna może skutkować wzrostem wydajności dzięki zwiększeniu udział europejskiej bazy przemysłowej i technologicznej sektora obronnego w rynku oraz dzięki lepszej dystrybucji produktów między państwami, regionami i przedsiębiorstwami.

1.12. Europejski Fundusz Obrony przyniesie zmiany tylko wtedy, gdy będzie wspierał działania, które są naprawdę ważne. Jego programy prac powinny zatem być ustanawiane na podstawie solidnego procesu planowania europejskiej obronności wskazującego kluczowe dla Europy priorytety w zakresie zdolności.

1.13. EKES popiera politykę współpracy, która będzie sprzyjać udziałowi MŚP i państw niebędących sygnatariuszami listu intencyjnego, bez pominięcia umiejętności, które mogą one wnieść do przemysłowej i technologicznej bazy sektora obronnego.

1.14. EKES popiera propozycję ograniczenia korzystania z funduszy europejskich w przypadku spółek europejskich kontrolowanych przez ten sam podmiot oraz wymagania gwarancji, gdy w działaniach wspieranych z Europejskiego Funduszu Obronnego uczestniczy państwo trzecie.

1.15. EKES popiera koncepcję, że fundusze europejskie powinny być zarządzane przez Komisję Europejską, ale uważa, że Europejska Agencja Obrony może w użyteczny sposób interweniować w określaniu potrzeb co do wyposażenia obronnego i w Organizacji do spraw Współpracy w zakresie Uzbrojenia (OCCAR), korzystając ze swoich nie zawsze dobrych doświadczeń, a także brać udział w zarządzaniu programami, jako że powielanie umiejętności w tej dziedzinie szkodziłoby skuteczności systemu.

1.16. EKES popiera pomysł, by badania i rozwój przedkładać komisji etycznej. Warunki etyczne muszą być jasno określone i oceniane już podczas oceny wniosków w celu zapewnienia pewności prawa i przejrzystości.

1.17. EKES niepokoi się o przyszłość współpracy ze Zjednoczonym Królestwem po brexicie i opowiada się za silną polityką bezpieczeństwa i obrony obejmującą udział Zjednoczonego Królestwa w Europejskim Funduszu Obronnym.

1.18. EKES uważa, że nasz starzejący się kontynent czuje się zagrożony i wykazuje tendencje do obwiniania, a czasami miesza problemy, takie jak terroryzm i ruchy migracyjne, a przy tym brak mu dostatecznej solidarności wewnątrz państw członkowskich i pomiędzy nimi oraz odradzają się nastroje nacjonalistyczne i autorytaryzm w całej Unii Europejskiej, co stawia w trudnej sytuacji naszą demokrację. Narzędzie polityki przemysłowej, nawet tak interesujące jak Europejski Fundusz Obrony, nie zwolni nas z dalszej refleksji nad europejską polityką bezpieczeństwa.

2. Przedstawienie wniosku

2.1. W ostatnim dziesięcioleciu sytuacja geopolityczna stała się niestabilna: stoimy w obliczu złożonych i trudnych warunków, w których pojawiają się nowe zagrożenia, np. zagrożenia hybrydowe i ataki cybernetyczne, a bardziej tradycyjne wyzwania powracają.

2.2. We wspólnej deklaracji, podpisanej w Rzymie dnia 25 marca 2017 r., przywódcy 27 państw członkowskich oraz Rady Europejskiej, Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej oświadczyli, że Unia wzmocni swoją wspólną politykę bezpieczeństwa i obrony oraz przyczyni się do powstania bardziej konkurencyjnego i zintegrowanego przemysłu obronnego.

2.3. Europejska polityka obronności stoi w obliczu poważnych niedomagań rynku związanych z niewykorzystanymi korzyściami skali (rozproszenie rynków krajowych z pojedynczymi nabywcami) i powielaniem zasobów na poziomie europejskim.

- 2.4. Popyt pochodzi prawie wyłącznie ze strony państw członkowskich, ale ich budżety na obronę – w szczególności na badania i rozwój – zostały w istotnym stopniu ograniczone w ostatnich 10 latach.
- 2.5. W 2015 r. jedynie 16 % wyposażenia wojskowego zamówiono w drodze wspólnych europejskich zamówień publicznych, co jest wynikiem dalekim od zakładanego poziomu docelowego wynoszącego 35 %, ustalonego na forum Europejskiej Agencji Obrony.
- 2.6. Sektor obrony jest w dużym stopniu rozdrobniony według granic krajowych, przy czym występuje znaczny poziom powielania działań wynikający z niedociągnięć w zakresie braku wykorzystania korzyści skali i uczenia się.
- 2.7. Obecna sytuacja nie jest trwała, a opracowanie kluczowych systemów obronnych nowej generacji jest w coraz większym stopniu poza zasięgiem poszczególnych państw członkowskich.
- 2.8. Brak współpracy między państwami członkowskimi jeszcze bardziej osłabia możliwości przemysłu obronnego UE w zakresie utrzymania zdolności przemysłowych i technologicznych niezbędnych do zachowania strategicznej autonomii UE oraz zaspokojenia jej obecnych i przyszłych potrzeb w zakresie bezpieczeństwa.
- 2.9. W dniu 7 czerwca 2017 r. Komisja przyjęła komunikat i uruchomiła Europejski Fundusz Obronny składający się z dwóch pionów – pionu badań naukowych i pionu zdolności. Komunikatowi towarzyszy wniosek ustawodawczy dotyczący rozporządzenia ustanawiającego Europejski program rozwoju przemysłu obronnego w ramach pionu zdolności.
- 2.10. Wniosek dotyczący rozporządzenia ustanawiającego Europejski Fundusz Obronny na podstawie WRF na lata 2021–2027 został opublikowany przez Komisję w dniu 13 czerwca 2018 r.
- 2.11. Europejski Fundusz Obronny jest instrumentem przeznaczonym do promowania konkurencyjności i innowacyjności bazy technologiczno-przemysłowej sektora obronnego UE, co przyczyni się do strategicznej autonomii UE. Celem instrumentu jest uruchomienie programów współpracy, które nie miałyby miejsca bez wkładu UE oraz zapewnienie zachęt niezbędnych do pobudzenia współpracy na każdym etapie cyklu przemysłowego.
- 2.12. Szczególnie mile widziane będą projekty oparte na współpracy ze znaczącym udziałem transgranicznym małych i średnich przedsiębiorstw. Dzięki temu Europejski Fundusz Obronny pozostanie otwarty na beneficjentów ze wszystkich państw członkowskich, bez względu na ich wielkość i lokalizację.
- 2.13. Wniosek przewiduje jako datę rozpoczęcia stosowania 1 stycznia 2021 r. i jest przedstawiany Unii składającej się z 27 państw członkowskich.
- 2.14. Chociaż badania w dziedzinie obronności objęte są zakresem programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji („Horyzont Europa”), w przedmiotowym wniosku określono odpowiednie szczegółowe przepisy dotyczące badań w dziedzinie obronności, takie jak cele, zasady uczestnictwa i mechanizmy realizacji programów.
- 2.15. We wniosku dąży się do zapewnienia synergii z innymi inicjatywami UE w dziedzinie cywilnych badań i rozwoju, takimi jak bezpieczeństwo i cyberbezpieczeństwo, kontrola granic, straż przybrzeżna, transport morski i przestrzeń kosmiczna.
- 2.16. Zostaną ustanowione ścisłe powiązania między funduszem a projektami realizowanymi w ramach stałej współpracy strukturalnej w dziedzinie obrony (PESCO).
- 2.17. Fundusz będzie uwzględniał unijny plan rozwoju zdolności (CDP), określający priorytety w zakresie zdolności obronnych, oraz skoordynowany roczny przegląd w zakresie obronności UE.
- 2.18. W tym kontekście można również uwzględnić istotne działania prowadzone przez Organizację Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) i innych partnerów, jeżeli służą one interesom Unii w zakresie bezpieczeństwa i obronności.
- 2.19. Fundusz uwzględni również działania związane z obroną, które są realizowane za pośrednictwem Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju – instrumentu pozabudżetowego zaproponowanego poza WRF.
- 2.20. W przedmiotowym wniosku przewidziano możliwość łączenia wsparcia w ramach funduszu z zapewnieniem finansowania wspieranego przez Fundusz InvestEU.
- 2.21. Fundusz powinien być wykorzystywany do eliminowania niedoskonałości rynku lub nieoptymalnych warunków inwestycyjnych, w sposób proporcjonalny i bez powielania lub wypierania finansowania prywatnego, oraz powinien tworzyć wyraźną europejską wartość dodaną.

- 2.22. Unia będzie musiała przejść większą odpowiedzialność za ochronę swoich interesów, wartości i europejskiego stylu życia, dopełniając działania NATO i współpracując z nim.
- 2.23. Aby przygotować się na przyszłe zagrożenia i chronić swoich obywateli, Unia musi zwiększyć swoją strategiczną autonomię. Wymaga to opracowania kluczowych technologii w najważniejszych obszarach i budowania zdolności strategicznych w celu zapewnienia przewagi technologicznej.
- 2.24. Decyzje dotyczące inwestycji w obronę i uruchomienia programów rozwoju obrony pozostają prerogatywą i zadaniem państw członkowskich.
- 2.25. Proponowane podejście jest proporcjonalne do skali i wagi stwierdzonych problemów. Inicjatywa ogranicza się do tych celów, których państwa członkowskie nie są w stanie samodzielnie zrealizować w zadowalającym stopniu i co do których można oczekiwać od Unii skuteczniejszego działania.
- 2.26. W kwietniu 2017 r. rozpoczęto działanie przygotowawcze w zakresie badań nad obronnością, którego całkowity budżet wynosi 90 mln EUR na przestrzeni trzech lat. Wstępne konkretne rezultaty zostały uzyskane wraz z pierwszymi umowami o udzieleniu dotacji podpisanymi w 2018 r., ale wszystkie projekty są nadal w toku.
- 2.27. W proponowanym rozporządzeniu dotyczącym Europejskiego programu przemysłu obronnego na lata 2019–2020 przewidziano budżet w wysokości 500 mln EUR i powinno ono obowiązywać od dnia 1 stycznia 2019 r.
- 2.28. Otwarte konsultacje publiczne w sprawie funduszu dla wszystkich zainteresowanych stron przeprowadzono w okresie od dnia 13 stycznia do dnia 9 marca 2018 r. Wyrażona została pewna krytyka z perspektywy etycznej, jednak bezpośrednio zainteresowane podmioty wspierają tę inicjatywę. Należy dostosować zasady dotyczące praw własności intelektualnej do celów obrony.
- 2.29. Proponowany przydział środków budżetowych na lata 2021–2027 wynosi 13 mld EUR (w cenach bieżących), z czego 4,1 mld EUR przeznaczono na działania badawcze i 8,9 mld EUR na działania rozwojowe.
- 2.30. Pod warunkiem potwierdzenia efektywności kosztowej za pośrednictwem analizy kosztów i korzyści, funduszem może zarządzać agencja wykonawcza Komisji.
- 2.31. Proponuje się system monitorowania w celu wspierania sprawozdawczości oraz oceny dotyczącej realizacji celów. Wyniki będą udostępniane stopniowo.
- 2.32. We wniosku Komisji dotyczącym WRF na lata 2021–2027 ustalono bardziej ambitny cel uwzględniania kwestii klimatu we wszystkich programach UE – docelowy poziom unijnych wydatków przyczyniających się do wypełniania celów klimatycznych ma wynieść 25 %. Wkład funduszu w osiągnięcie tego celu ogólnego będzie śledzony za pomocą unijnego systemu wskaźników klimatycznych na odpowiednim poziomie dezagregacji, w tym przy użyciu, w miarę dostępności, bardziej precyzyjnych metod.
- 2.33. W omawianym wniosku datę rozpoczęcia stosowania przewidziano na dzień 1 stycznia 2021 r.

3. Uwagi ogólne

- 3.1. EKES zwraca uwagę na apele wyrażone już w opiniach CCMI/149 (2017), CCMI/116 (2013) i CCMI/100 (2012). W globalnej strategii UE oraz w planie realizacji strategii w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony również przewidziano ważne podejścia służące osiągnięciu tego celu. EKES uważa, że niezmiernie ważne jest, by inicjatywy te były wdrażane konsekwentnie i zgodnie z postanowieniami wspólnej deklaracji UE–NATO z lipca 2016 r. oraz w oparciu o zasadę bezpieczeństwa zbiorowego ONZ.
- 3.2. W faktycznym kontekście geostrategicznym i w obliczu zmian w dziedzinie bezpieczeństwa Europa musi wzmocnić swoje zdolności w zakresie bezpieczeństwa i zdolności obronne. Niezbędny jest jasny obraz wspólnych celów strategicznych Unii – nadal go brakuje i należy go pilnie opracować. Jest to warunek rozpoznania niezbędnych zdolności obronnych, które muszą się opierać na zrównoważonej, europejskiej bazie technologicznej i przemysłowej w dziedzinie obronności.
- 3.3. Wycofanie się przez USA z porozumienia jądrowego podpisanego z Iranem w 2015 r., kryzys na Ukrainie, niepokojące działania Rosji na granicach państw bałtyckich i wschodniej granicy UE, zaognienie się sytuacji na łuku Libia–Irak–Syria, ciągła niestabilność Sahelu, potencjalna polityczna i wojskowa konfrontacja między osią USA–Izrael–Arabia Saudyjska a osią Iran–Syria–Rosja, a wszystko to w kontekście zagrożeń dla cyberbezpieczeństwa, wzrostu autorytaryzmu w Europie i zwiększonej nieprzewidywalności amerykańskiej dyplomacji – wszystkie te czynniki sprawiają, że zapewnianie równowagi strategicznej UE prawie nigdy nie było tak skomplikowane i niepokojące.
- 3.4. Kwestie bezpieczeństwa wewnątrz i wokół UE są jednymi z głównych obaw wyrażanych zarówno przez obywateli, jak i szefów państw.

3.5. UE musi stawić czoła co najmniej czterem wyzwaniom, w jak najbardziej konsensualny sposób: autonomii w podejmowaniu decyzji, przewidywaniu kryzysów, wpływom politycznym oraz spójności między naszymi interesami a naszymi zasadami demokratycznymi.

3.6. W 2017 r. EKES poparł utworzenie Europejskiej Unii Obrony i wspierał europejski plan działań w sektorze obrony, obejmujący utworzenie wspólnego Europejskiego Funduszu Obronnego.

3.7. EKES apelował o dokonanie istotnego postępu jakościowego w europejskiej współpracy obronnej, jako że ograniczona współpraca między państwami członkowskimi w zakresie obronności owocuje powielaniem działań i powoduje utrzymywanie się dużego rozproszenia przemysłu obronnego. Brak integracji rynku po stronie popytu nie pobudza do transnarodowej współpracy między przedsiębiorstwami oraz dalszej integracji przemysłu. To powoduje nieefektywną alokację zasobów, nakładanie się potencjału przemysłowego, luki technologiczne i brak nowych programów, zwłaszcza opartych na współpracy.

3.8. EKES popiera dążenie do autonomii strategicznej we wskazanych obszarach zdolności i technologii o krytycznym znaczeniu. Cel ten jest ściśle związany z koniecznością prawidłowej oceny i koordynacji, by zagwarantować, że te technologie są doskonałe, utrzymywane i produkowane na poziomie europejskim, co umożliwi UE podejmowanie decyzji i w razie konieczności niezależne działanie.

3.9. EKES wyraża aprobatę dla decyzji o wspieraniu sektora obronności w ramach stymulowanej popytem polityki przemysłowej.

3.10. EKES zgadza się, że większa efektywność w budżetach krajowych powinna umożliwić pokrycie kosztów związanych z całym europejskim zapotrzebowaniem w zakresie wyposażenia wojskowego.

3.11. EKES zgadza się, że spójność między programami na poziomie europejskim powinna umożliwić zwiększenie wielkości europejskiego rynku obsługiwanego przez europejski przemysł obronny.

3.12. EKES stwierdził, że niezbędnym warunkiem rozwoju wspólnych zdolności obronnych jest wzmocnienie europejskiej bazy technologiczno-przemysłowej sektora obronnego.

3.13. EKES podkreśla, że Unia Europejska musi działać na rzecz stworzenia wysoko wykwalifikowanej siły roboczej oraz zapewnienia pracowników o takich umiejętnościach.

3.14. EKES proponuje, by Unia Europejska nasiliła starania na rzecz harmonizacji przepisów eksportowych w swych ramach.

3.15. EKES zdecydowanie zgadza się, że należy poświęcić szczególną uwagę MŚP, w tym w obszarze badań i rozwoju do celów obrony.

3.16. EKES nie zgodził się na wykorzystywanie istniejących funduszy służących celom gospodarczym lub społecznym do celów obronnych.

3.17. EKES odrzucił szczególny przepis dotyczący alokacji krajowych zasobów budżetowych na obronność w ramach paktu stabilności i wzrostu. Wydatki na obronę nie powinny destabilizować finansów publicznych.

3.18. EKES poparł stworzenie Funduszu Obronnego z dwoma pionami obejmującymi zarówno badania, jak i rozwój zdolności. Mogłoby to wesprzeć opracowanie zintegrowanego procesu planowania w zakresie inwestycji w całym cyklu technologicznego. Decyzje dotyczące zamówień publicznych pozostają w gestii państw członkowskich. Pewna forma wspólnego udzielania zamówień może jednak zwiększyć wydajność po stronie popytu i przyczynić się do zwiększenia konkurencyjności i wydajności europejskiego przemysłu obronnego. Budżet UE na wspieranie działań związanych z obronnością nie powinien zastępować krajowych wydatków na obronność ani stanowić ich substytutu, lecz powinien pobudzać i przyspieszać większą i lepszą współpracę w dziedzinie obronności. Podobnie, budżet UE na badania w zakresie obrony nie powinien być przydzielany kosztem cywilnych badań naukowych w innych sektorach. Celem funduszu jest uruchomienie programów współpracy i zapewnienie zachęt niezbędnych do pobudzenia współpracy na każdym etapie cyklu przemysłowego poprzez wspieranie działań w zakresie badań i rozwoju. Nawet jeśli decyzje w zakresie inwestycji w obronność oraz programów rozwoju obrony pozostają w gestii państw członkowskich, Europejski Fundusz Obronny może przynieść wartość dodaną UE przez zachęcanie do wspólnych badań i rozwoju oraz do opracowania produktów i technologii w dziedzinie obrony.

3.19. Sektor przemysłu obronnego nie tylko ma strategiczne znaczenie dla bezpieczeństwa i obrony europejskich obywateli, ale wnosi też istotny wkład w europejską gospodarkę i dobrobyt dzięki obrotom wynoszącym około 100 mld EUR rocznie oraz dzięki bezpośredniemu i pośredniemu zatrudnieniu około 500 tys. wysoko wykwalifikowanych pracowników. Z sektora tego wywodzą się nowatorskie produkty, usługi i technologie, w których konkurencyjności pierwszoplanową rolę odgrywają działania z zakresu innowacji oraz badań i rozwoju (B+R).

3.20. Wydatki na europejski przemysł obronny oraz B+R są dosyć skoncentrowane w sześciu państwach sygnatariuszach listu intencyjnego (Francja, Niemcy, Włochy, Hiszpania, Szwecja i Zjednoczone Królestwo), które liczą 95 % inwestycji, większość MŚP i spółek o średniej kapitalizacji oraz wiodących przedsiębiorstw. Bardziej zharmonizowana i usprawniona europejska polityka obronna może skutkować wzrostem wydajności dzięki dalszej specjalizacji państw, regionów lub przedsiębiorstw w określonych technologiach.

3.21. Państwa sygnatariusze zdominowały europejski rynek obronny pod względem liczby działających przedsiębiorstw oraz sprzedaży broni. Na przykład w Zjednoczonym Królestwie największym przedsiębiorstwem sektora obronności jest BAE Systems. Głównym przedsiębiorstwem sektora lotnictwa i obronności w Szwecji jest SAAB, natomiast we Francji największe są Dassault Aviation, Naval Group, Safran i Thales. W Niemczech ważne przedsiębiorstwa to Rheinmetall, ThyssenKrupp Marine Systems i Diehl. We Włoszech głównymi przedsiębiorstwami są Leonardo i Fincantieri. Transeuropejskie przedsiębiorstwo Airbus plasuje się na drugim miejscu w Europie po BAE Systems. Innym istotnym przedsiębiorstwem ponadnarodowym jest MBDA, wspólne przedsięwzięcie trzech europejskich liderów w zakresie lotnictwa i obronności (Airbus, BAE Systems i Leonardo) działające w dziedzinie produkcji pocisków i systemów raketowych. KNDS, właściciel Nexter i KMW, także staje się przedsiębiorstwem transeuropejskim. Należy zauważyć, że niektóre z tych przedsiębiorstw nie działają wyłącznie na rynku obronności, co wyjaśnia zmienny stosunek sprzedaży do liczby pracowników.

Jeśli chodzi o mniejsze przedsiębiorstwa, w niedawnym badaniu IHS stwierdzono, że w sektorze obronności w Europie działa prawie 1,6 tysiąca MŚP i oszacowano łączną liczbę MŚP w łańcuchach dostaw w dziedzinie obronności na 2–2,5 tysiąca. Niektóre z tych przedsiębiorstw prowadzą działalność podwójnego zastosowania, obejmującą zarówno sektor cywilny, jak i obronę. W każdym razie MŚP odgrywają istotną rolę w przemyśle obronnym i są kluczowym czynnikiem konkurencyjności.

3.22. Europejski przemysł obronny nie jest równomiernie rozłożony w całej UE. Sugeruje to, że zwiększone wydatki wojskowe przez państwa członkowskie UE mogą nie trafiać równo do wszystkich państw członkowskich. Jeśli większe wydatki w jednym państwie płyną do przedsiębiorstw w innych państwach, może to skutkować nowymi przepływami handlowymi.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. Europejski Fundusz Obronny przyniesie zmiany tylko wtedy, gdy będzie wspierał działania, które są naprawdę ważne. Jego programy prac powinny zatem być ustanawiane na podstawie solidnego procesu planowania europejskiej obronności wskazującego kluczowe dla Europy priorytety w zakresie zdolności.

4.2. EKES popiera politykę współpracy, która będzie promować współpracę transgraniczną – zaangażowanie MŚP, również pochodzących z państw, które nie są sygnatariuszami listu intencyjnego, nie przywracając jednak polityki prawa do powrotu do poprzedniej sytuacji, która to polityka czasami skutkowała większym powielaniem umiejętności.

4.3. EKES popiera propozycję ograniczenia korzystania z funduszy europejskich do spółek europejskich kontrolowanych przez interesy europejskie oraz wymagania gwarancji, gdy w działaniach wspieranych z Europejskiego Funduszu Obronnego uczestniczy państwo trzecie.

4.4. EKES popiera koncepcję, że przyznawaniem europejskich kredytów powinna zarządzać Komisja Europejska, ale uważa, że Europejska Agencja Obrony może w użyteczny sposób interweniować w określaniu potrzeb wyposażenia obronnego i OCCAR, korzystając ze swoich nie zawsze dobrych doświadczeń, oraz brać udział w zarządzaniu programami, jako że powielanie umiejętności w tej dziedzinie szkodziłoby skuteczności systemu.

4.5. EKES popiera pomysł, by badania i rozwój przedkładać komisji etycznej. Warunki etyczne muszą być jasno określone i oceniane już podczas oceny wniosków w celu zapewnienia pewności prawa i przejrzystości.

4.6. EKES popiera koncepcję europejskiej suwerenności przemysłowej w Europie, jednak wciąż kwestionuje jej przełożenie na politykę, jako że większość państw członkowskich Unii Europejskiej postrzega się jako część sojuszu północnoatlantyckiego, podczas gdy wiele państw jest wciąż mocno przywiązanych do koncepcji suwerenności narodowej.

4.7. EKES niepokoi się o przyszłość współpracy ze Zjednoczonym Królestwem po brexicie i opowiada się za silną polityką bezpieczeństwa i partnerstwem obejmującym udział Zjednoczonego Królestwa w Europejskim Funduszu Obronnym.

4.8. Dotknięci globalizacją, która jest pod wieloma względami destrukcyjna, Europejczycy zdają już sobie sprawę ze swoich błędów i złudzeń. Ich największym błędem jest bierność. Polityka strategicznego wstrzymywania się od głosu, która umożliwiła nam skupienie się na gospodarce oraz zapewniła nam dobrobyt w czasie zimnej wojny i aż do końca stulecia, stała się obecnie główną blokadą dla Europy.

4.9. Europa długo narzucała swoją wolę światu, najpierw na własną rękę, a potem wspólnie z USA. W świecie, w którym globalne ocieplenie i autorytarne reżimy coraz bardziej rosną w siłę, nie do zniesienia stają się nierówności w rozwoju między państwami, ale również w obrębie poszczególnych państw. Nasz starzejący się kontynent czuje się zagrożony i wykazuje tendencje do obwiniania, a czasami miesza problemy, takie jak terroryzm i ruchy migracyjne, a przy tym brakuje mu dostatecznej solidarności wewnątrz państw członkowskich i pomiędzy nimi w sytuacji odradzania się nastrojów nacjonalistycznych i autorytaryzmu, co stawia europejskie demokracje pod presją. Narzędzie polityki przemysłowej, nawet tak interesujące jak Europejski Fundusz Obronny, nie zwolni nas z refleksji politycznej nad tym, czego i jak chcemy bronić.

4.10. Europejska obronność nie odnosi się jedynie do zagrożeń strategicznych, interwencji zewnętrznych, potencjału wojskowego, innowacji technologicznych i doskonałości przemysłowej. Jako że największym zagrożeniem, przed jakim stoją obecnie Europejczycy, jest wyzwanie dla samej europejskiej demokracji, wspólna polityka obronna nie może już dłużej ignorować tego wymiaru politycznego.

Bruksela, dnia 12 grudnia 2018 r.

Luca JAHIER
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
